

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-334-7-3>

INTERNATIONAL LAW-MAKING DURING IMPLEMENTATION OF THE STATE'S POLITICAL FUNCTION UNDER THE MARTIAL LAW CONDITIONS

МІЖНАРОДНА ПРАВОТВОРЧІСТЬ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ ПОЛІТИЧНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Haidu S. V. Гайду С. В.

*Postgraduate Student at the Department of
Constitutional, International and Criminal
Law*

*Vasyl' Stus Donetsk National University
Vinnytsia, Ukraine*

*аспірант кафедри конституційного,
міжнародного і кримінального права
Донецький національний університет
імені Василя Стуса
м. Вінниця, Україна*

Воєнний стан зумовив запровадження нових, а подекуди трансформованих та адаптованих правових форм та засобів, які б забезпечили відновлення правопорядку, захист цивільного населення та безпечне функціонування всіх сфер суспільних відносин.

Також для сучасної України вкрай актуальна ефективна реалізація політичної функції на міжнародному рівні. Міжнародна правотворчість нині привертає до себе увагу багатьох авторів у сфері права. Існує вузький та широкий підхід до визначення міжнародної правотворчості. Широкий підхід трактує міжнародну правотворчість як створення та вступ в юридичну силу міжнародно-правових норм. Вузький підхід трактує міжнародну правотворчість як покладання прямих юридичних зобов'язань на приписи, які не мають юридичного характеру, тобто перетворення їх на міжнародно-правові норми [1, с. 159].

У загальному розумінні міжнародна правотворчість розуміється як процес або діяльність уповноважених суб'єктів міжнародного права з регулювання міжнародних відносин узгодженими міжнародно-правовими нормами. Правотворчість і міжнародна правотворчість тісно між собою пов'язані, мають спільні та відмінні ознаки. Відмінність полягає у предметі та суб'єкті правового регулювання: наслідком правотворчості є створення правових норм загалом, міжнародної правотворчості – створення норм міжнародного права; суб'єктами міжнародного права є органи, які від імені держави мають право представляти її в сфері міжнародних відносин, до кола суб'єктів правотворчості відноситься наявність уповноважених державою на здійснення такої діяльності органів та спеціального суб'єкта в особі народу. Спільними рисами зазначених категорій є їх зумовленість

історичним розвитком суспільства, потребами розвитку суспільних відносин, ініціативність суб'єктів правотворчості та міжнародної правотворчості, здійснення уповноваженими на це суб'єктами, наявність чітко визначеної мети, результативність [3].

Міжнародна правотворчість – це «процес або діяльність уповноважених суб'єктів міжнародного права з регулювання міжнародних відносин узгодженими міжнародно-правовими нормами» [3, с. 36]. Відзначимо про взаємопов'язаність правотворчості та міжнародної правотворчості, але існують певні відмінності в змісті та предметі правового регулювання (створення загальних правових норм; створення норм міжнародного права), а також здійснення правотворчості за суб'єктним критерієм. Суб'єкти міжнародної правотворчості – це органи, які мають право представляти державу від імені держави у сфері міжнародних відносин [3]. Крізь призму реалізації політичної функції на міжнародній арені в умовах війни можемо навести наступні приклади правотворчої діяльності: 21 вересня 2022 р. тема створення Спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України була однією з ключових у виступі Президента України Володимира Зеленського під час загальних дебатів 77 сесії Генеральної Асамблеї ООН [5]. «Про робочу групу з опрацювання питання створення спеціального міжнародного трибуналу щодо злочину агресії проти України»; 7 жовтня 2022 р. Верховна Рада України прийняла постанову із зверненням до міжнародного співтовариства стосовно створення спеціального міжнародного трибуналу щодо злочину агресії проти України; 17 листопада 2022 р. члени Комітету Верховної Ради України з питань прав людини, деокупації та реінтеграції тимчасово окупованих територій України, національних меншин і міжнаціональних відносин прийняли Заяву щодо необхідності створення спеціального трибуналу щодо злочину агресії проти України, притягнення Російської Федерації до відповідальності за скоєння воєнних злочинів, злочинів проти людяності та геноциду.

20 березня 2023 року Верховна Рада України прийняла в цілому Постанову «Про Заяву Верховної Ради України про необхідність забезпечення відповідальності осіб, винних у вчиненні найтяжчих злочинів за міжнародним правом на території України». У Постанові Верховна Рада України підтверджує свій заклик, висловлений у Зверненні Верховної Ради України до Організації Об'єднаних Націй, Європейського Парламенту, Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї НАТО, Парламентської Асамблеї ОБСЄ, Парламентської Асамблеї ГУАМ, національних парламентів іноземних держав, затвердженому Постановою № 2663–ІХ від 7 жовтня 2022 року, підтримати створення спеціального міжнародного трибуналу щодо злочину агресії проти України, який матиме юрисдикцію щодо

розслідування та притягнення до відповідальності вищого політичного та військового керівництва російської федерації за вчинення злочину агресії проти України, а також закликає держави та інші зацікавлені сторони надати максимально можливу підтримку діяльності Міжнародного центру з кримінального переслідування злочину агресії проти України задля пришвидшення і посилення розслідування злочину агресії шляхом отримання ключових доказів [2].

Як результат 8 лютого 2023 року в Лондоні Президентом України Володимиром Зеленським та Прем'єр-міністром Великої Британії Ріші Сунаком була підписана Декларація між Урядом Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії і Урядом України «Декларація єдності Україна – Велика Британія»; 3 березня 2023 року в м. Львів було підписано Спільну декларацію Президента України Володимира Зеленського та Президента Латвійської Республіки Егілса Левітса; 4 березня 2023 року на полях конференції «United for Justice» у Львові генеральні прокурори країн-членів спільної слідчої групи (JIT) підписали додаток до Угоди про створення JIT щодо початку роботи на базі Євроюсти Міжнародного центру з кримінального переслідування злочину агресії проти України; 14 березня 2023 року була підписана і опублікована Спільна декларація Президента України Володимира Зеленського та Прем'єр-міністра Ісландії Катрін Якобсдоттір.

За результатами проведення Бучанського Саміту 31 березня 2023 р. була прийнята Бучанська декларація (є відкритою до приєднання) щодо відповідальності за найтяжчі злочини за міжнародним правом, скоєні на території України. Декларація закликає до притягнення до відповідальності осіб, які вчинили злочин агресії проти України, зокрема «що особи, відповідальні за планування, ведення та скоєння злочину агресії проти України, не повинні залишитися безкарними, і закликати міжнародну спільноту розглянути відповідні заходи, зокрема шляхом створення відповідного механізму правосуддя, з метою забезпечення ефективної відповідальності за злочин агресії, який викликає стурбованість міжнародної спільноти загалом» [4]. У саміті взяли участь представники майже 50 країн та міжнародних організацій.

Отже, міжнародну правотворчість як напрям реалізації політичної функції в умовах воєнного стану можна охарактеризувати як різновид правотворчості, який відіграє важливу роль у сфері співробітництва держав, що виражається у створенні та прийнятті ефективних правових норм міжнародного права та ефективному міжнародному співробітництві.

Література:

1. Нігреєва О. О. Правотворчість у міжнародному праві: до питання про визначення. *Альманах міжнародного права*. 2014. Вип. 4. С. 35-42.
2. Про Заяву Верховної Ради України про необхідність забезпечення відповідальності осіб, винних у вчиненні найтяжчих злочинів за міжнародним правом на території України : Постанова Верховної Ради України; Заява від 20.03.2023 № 2961-IX. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-20#Text> (дата звернення: 29.06.2023).
3. Чабур С. В. Види правотворчості за суб'єктним критерієм. *Правова держава*. 2017. Вип. 25. С. 32–38.
4. Bucha Declaration on accountability for the most serious crimes under international law committed on the territory of Ukraine. *Офіційний сайт Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/buchanska-deklaraciya-shodo-vidpovidalnosti-za-najtyazhchi-z-82005> (дата звернення: 29.06.2023).
5. Speech by the President of Ukraine at the General Debate of the 77th session of the UN General Assembly. *Офіційний сайт Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-ukrayini-na-zagalnih-debatah-77-yi-sesiyi-77905> (дата звернення: 29.06.2023).